

ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Коваль Володимир Віталійович

здобувач,

*Львівський державний університет безпеки життєдіяльності,
м. Львів, Україна*

Попович Василь Васильович

доктор технічних наук, професор,

т. в. о. проректора з науково-дослідної роботи,

*Львівський державний університет безпеки життєдіяльності,
м. Львів, Україна*

Коваль Назарій Ярославович

доктор філософії,

помічник ректора,

*Львівський державний університет безпеки життєдіяльності,
м. Львів, Україна*

В Україні питання захисту населення і територій від наслідків надзвичайних ситуацій, пожеж, стихійних лих, аварій покладено на Державну службу України з надзвичайних ситуацій (ДСНС), яка належить, за підпорядкованістю, до Міністерства внутрішніх справ України. ДСНС у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства¹. Із початком війни в Україні підрозділи ДСНС України стикнулися із новими для себе складнощами – виконання покладених завдань під час артилерійських обстрілів та ракетних ударів. Нерідко спостерігаються ситуації навмисного обстрілу рятувальників під час ліквідації надзвичайних ситуацій. У день повномасштабного військового вторгнення росії в Україну було оголошено Розпорядження прем'єр-міністра України (Д. Шмигала) ввести в дію плани цивільного захисту на особливий період та забезпечити всім органам ступінь «Повна готовність». Наведемо тлумачення поняття «цивільного захисту». Цивільний захист – комплекс заходів, які реалізуються на території України в мирний час та в особливий період і спрямовані на захист населення, територій, навколишнього природного середовища, майна, матеріальних і культурних цінностей від надзвичайних ситуацій та інших небезпечних

¹ Постанова Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 р. № 1052 "Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій".

подій, запобігання виникненню таких ситуацій та подій, ліквідацію їх наслідків, надання допомоги постраждалим, здійснення державного нагляду (контролю) у сфері пожежної та техногенної безпеки². До складу сил цивільного захисту єдиної державної системи цивільного захисту входять: Оперативно-рятувальна служба цивільного захисту; аварійно-рятувальні служби; формування цивільного захисту; спеціалізовані служби цивільного захисту; пожежно-рятувальні підрозділи (частини); добровільні формування цивільного захисту (рис. 1).

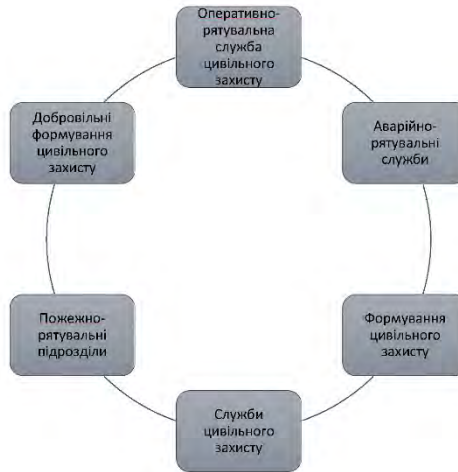


Рис. 1. Сили цивільного захисту єдиної державної системи цивільного захисту

В Україні забезпечення реалізації державної політики у сфері цивільного захисту здійснюється єдиною державною системою цивільного захисту, яка складається з функціональних і територіальних підсистем. Єдина державна система цивільного захисту – сукупність органів управління, сил і засобів центральних та місцевих органів виконавчої влади, виконавчих органів рад, підприємств, установ та організацій, які забезпечують реалізацію державної політики у сфері цивільного захисту. Функціонування єдиної державної системи цивільного захисту відбувається за 4-ма сценаріями (рис. 2).

² Кодекс цивільного захисту України, стаття 4.



Рис. 2. Функціонування єдиної державної системи цивільного захисту України

Війна в Україні призвела до виникнення нових завдань, які покладені перед єдиною державною системою цивільного захисту України. Відповідно до Кодексу цивільного захисту України, додатковими завданнями єдиної державної системи цивільного захисту у відбудовний період є: проведення цільової мобілізації для ліквідації наслідків ведення воєнних дій та надзвичайних ситуацій; ліквідація наслідків воєнних дій у населених пунктах та на територіях, що зазнали впливу засобів ураження; вжиття заходів для відновлення об'єктів критичної інфраструктури сфери життєзабезпечення населення; визначення населених пунктів та районів, що потребують проведення гуманітарного розмінування, маркування небезпечних ділянок, проведення очищення (розмінування) територій; залучення до ліквідації наслідків ведення воєнних дій та надзвичайних ситуацій міжнародної допомоги³.

За даними «Інформаційно-аналітичної довідки про надзвичайні ситуації в Україні у 2023 році», найбільшими надзвичайними ситуаціями за 2023 рік (загальнодержавного рівня) стали: 18 січня у м. Бровари внаслідок авіаційної катастрофи вертольоту ЕС-225 (бортовий номер 54, ДСНС) загинуло 14 осіб (з них 1 дитина) та 26 осіб (з них 11 дітей) – травмовано. До ліквідації надзвичайної ситуації залучалося 127 осіб та 30 од. техніки ДСНС; 6 червня 2023 року о 02:50 внаслідок підриву російською федерацією греблі Каховської гідроелектростанції стався неконтрольований витік води в результаті чого зафіксовано підняття рівня води річок Дніпро та Інгулець. Внаслідок НС загинуло 32 особи, постраждало 28 осіб та 39 осіб рахується зниклими безвісти. Порушено умови життєдіяльності більше 42 тис. осіб⁴.

Таким чином, війна спричинила зміну в системі та нові завдання цивільного захисту. Функції, які сьогодні виконують працівники органів та підрозділів ДСНС України (формування цивільного захисту) є героїчними та ні в кого не викликають сумнівів.

³ Кодекс цивільного захисту України, стаття 8.

⁴ Електронний ресурс: <https://dsns.gov.ua/operational-information/nadzvicaini-situaciyi-v-ukrayini-2>